

Привредно - културне
 матице
 за Сјев. Далмацију

ГЛАС

Привредно-културне
 матице
 за Сјев. Далмацију

Godišnja pretplata: za članove Matice 24 din.
 za nečlanove din. 36.
 Pisma i novac slati na adresu:
 Šibenik, poštanska zgrada br. 30

Шибеник, 21 Јуна 1935
 БРОЈ 209. — ГОДИНА VII

Vlastnik «Privredno kulturne Matice za Sjevernu Dalmaciju»
 Urednik PAVLE ZELIĆ
 Telefon br. 24. — Broj ček. računa 38.242.

Његова Светост Патријарх Српски у Далмацији

Захваљујући „Гласу“ Привредно-културне Матице на љубазној предусретљивости, омогућено ми је да се једним нарочитим поводом обратим целокупном народу ових крајева Отаџбине па се том предусретљивошћу овим са задовољством користим.

Са великом и свесрдном радошћу очекујемо долазак у Далмацију Његове Светости Патријарха Српског, Господина ВАРНАВЕ. — Наше је крајеве 1926 г. посетио Први Патријарх обновљене Пећке Патријаршије, блаженоупокојени ДИМИТРИЈЕ, и у њима провео неколико дана, посетивши нека места, више скромно и приватно него свечано и званично. Претстојећа посета Његове Светости Патријарха Варнаве је прва посета коју један Патријарх Српски ЗВАНИЧНО и свечано чини православној Епархији Далматинској у њеном данашњем саставу. У његовој пратњи су: Митрополит загребачки г. Доситеј, Епископи: Охридско-Битољски г. Др. Николај, горњо-карловачки г. Др. Максимилијан, Викарни Епископ Моравички г. Др. Викентије, Захумско-херцеговачки г. Др. Тихон и многобројно више свештенство.

Овако висока посета је права реткост и права част. Његова Светост нам је чини баш у овој Светосавској јубиларној години Господњој, следујући верно апостолском примеру нашег Првосвештеника и Учитеља — Путника, Светитеља Саве. Зато је наша радост тако велика, зато су сви редови моје пастве тако пријатно узбуђени и тако широко заталасани.

Православци са Северно-далматинског Приморја спремају Свјатјешем Госту и Његовим Високопреосвећеним пратиоцима свечани дочек у Шибенику, где стиже уочи Видовдана ујутро и проводи цео тај дан, укључивши ту и посету Манастиру Св. Архангела.

На сам Видовдан изјутра Његова Светост са свима пратиоцима, креће на Косово, да тамо,

под Његовим предвођењем и по многогодишњем обичају, сви извршимо своју свету дужност:

1) Присуствујући свенародно светој Литургији у храму косовскога Кнеза Мученика и Светитеља.

онај цели, велики и тешки крст кога је наш народ, вољом Божијом, давно понео са поносом и одлучношћу па са чашћу великом пронео кроза сва она небројена искушења и све оне муке своје тешке, али славне

Кнеза опоменемо свега онога чиме је истински живео народ наш и зашто је свагда био готов и умирати. **ХОЋЕМО ДА СЕ ЗАЈЕДНИЧКИ ОПОМЕНЕМО** свих оних светих идеала и свих оних богоугодних жртава које смо тим светињама до сада принели: као људи, као народ и као Црква. **ХОЋЕМО ДА СЕ ОПОМЕНЕМО И ЗАВЕТУЈЕМО**, да неби заборавили, да неби залутали: ни као људи, ни као народ, ни као Црква. Потребно је да се освежимо светим косовским моралом хришћанског пожртвовања до смрти мученичке. Са нама ће пред олтаром свете Цркве Лазарице бити, молитвено и видљиво, Свети Патријарх наш, Свете Владике наше и све родољубиво свештенство Епархије Далматинске: **БОГ ЋЕ УСЛИШАТИ УСРДНЕ И УДРУЖЕНЕ МОЛИТВЕ ВЕРНИХ СИНОВА И КЋЕРИ СВОЈИХ.**

ИЋИ ЋЕМО НА КОСОВО да Бога молимо за омладину своју, за будућност нашу, да нам она вазда буде прожета: вером светосавском, снагом убеђених синова и кћери Христових, родољубљем косовским и моралом Видовданским. Неизвесна будућност може децу нашу, у целини или појединачно, ставити у положај честитог Кнеза-Мученика, који се у страшноме часу питао:

„Мили Боже, куд ћу и како ћу, Ко ме ћу се привољети царству?“

На Косову ћемо се од свег срца молити Господу Богу да омладина наша, да наследници тековина отачких и старања наших, буду увек готови да, као појединци и као целина, животом и смрћу, увек могу дати само непогрешни Лазаревски, само богоугодни и пожртвовни косовски одговор:

„Земаљско је за малена царство, А небеско увијек и до вјека“.

Кад се за то свим срцем и душом будемо молили на Косову, **УСЛИШИЋЕ ГОСПОД МОЛИТВЕ НАШЕ**, окрилатиће дух и душу, озариће ум омладине наше: са нама и пред нама ће бити молитве Светога

Њ. СВ. ГОСПОДИН ВАРНАВА

Архиепископ Пећки, Митрополит Београдско-Карловачки и Патријарх Српски

2) Свечаном годишњем помену, који ће Његова Светост, са свима светим Владикама, лично одржати за покој душа свих који из рода нашега кроз векове падоше за Отаџбину, бојећи се за највеће људске светиње: „за Крст Часни и слободу златну“.

Није било нити може лако бити свечанијег Видовданског славља на нашем Косову, него што ће, у име Бога, бити овогодишње славље.

Славићемо Бога Великога и

прошлости.

Славу Богу и Народу - вековном Крстоносцу одаће нико мањи до сам Паш царх Српски, са неколико светих Владика наших, уз молитвено и многобројно учешће верних синова и кћери ове наше древне духовне целине што се зове Епархија Далматинска. Бог ће услишати удружене и снажне молитве наше, помогнуте нашим врховним молитвеницима.

ИЋИ ЋЕМО НА КОСОВО наше да се у храму Честитог

Патријарха и светих Владика наших. Са нама ће се за то исто молити светитељске душе Немање - Симеона, Светитеља Саве, честитог Кнеза Косовскога и бескрајни редови оних наших духовних и моралних јунака што пре нас живише, умираше, Бога молише и домолише за оно за шта ћемо се и ми сви на Косову, у светој Лазарици, топло Богу молити.

Веома се надамо да ће нас православне Србе, приликом посете Његове Светости Шибенику и Косову, пратити братска љубав православних Срба Епархије далматинске, јер: наше тековине су и њихове тековине; наша слава су и њихова слава; наша радост желимо да буде и њихова радост, као што би њихова радост била и наша, њихова туга и наша туга. Зато их све овим позивамо и добродошлицом поздрављамо како на дочеку Његове Светости Патријарха Српског у Шибенику, тако и на славу на Косову, *да би све међу нама било и остало: широкогрудно, брашњиво и богоугодно, на заједничку славу и заједнички понос.*

Зато, захваљујући унапред гостољубивости славске трпезе Привредно-културне Матице за Северну Далмацију, коју ће, по позиву, својим високим присуством ове године почаствовати Његова Светост Патријарх и неколико Архиепископа, ја ћу се великом радошћу радovati, ако за њом видимо окупљене не само све редове православних Срба, него и браћу свих племена и вероисповести на Матицином пространом подручју, слагом оснажене и братољубљем задахнуте. Онда ће дивно изгледати и свенародна бити овогодишња заједничка трпеза на Косову, јер ће се ту први пут видети: Патријарх на челу, Владике око њега, бројни народни пастири, разни јавни радници: професори, учитељи, судије, адвокати, лекари, трговци, занатлије, прошарани сељацима, богати и сироти, блиски и даљни, Срби и Хрвати, православни, католици и старокатолици, можда и браћа муслиманске вере, - сви деца једне крви, синови једнога народа, верни поданици једнога Краља, задахнути одлучним стремљеним заједничким светим циљевима, којима нас само узајамна љубав, великодушност и слога могу одвести. **НАЋИ ЋЕМО СЕ СВИ САБРАНИ** да се сложено,

Видовдан у Светосавској години

Видовдан -

Свети Сава -

Устанак народни за ослобођење и уједињење

значе нашу историју и нашу судбину

СВЕТИ САВА највећи народни просвјетитељ и државник, васпитач народног образа и поштења, народне душевности и људства, оснивач народне културе, која је дала садржај и развила дух стваралаштва, у славној народној држави под водством Немањина - ударио је темеље наше културне и друштвене организације, коју је сам провео прије своје смрти пред равних 700 година, ради чега је српска светосавска црква и прогласила ову годину светосавском.

ВИДОВДАН, споменик и знак народне видовитости и народне духовности, претворио је погачицу народа и пропасти државе у најславнију побједу и припремио основе за велику Југословенску државу.

УСТАНАК НАРОДНИ И ДРЖАВА ЈУГОСЛОВЕНСКА под водством **Карићорђевића** нити је могла постати нити може опстати без светосавског и косовско-видовданског духа.

Свети Сава припремио је херојство народа кроз вјекове, и само народ који је сагледао дубине своје народне душе и осетио вјечне истине у њој могао је кроз седам пуних вјекова да за свој образ, савјест и Бога жртвује сва пролазна добра овог свијета. Народ показује, слави и уздиже свога Светитеља Саву свога Кнеза и Цара Лазара, свога Војводу Милоша и остале славне витезове зато што осјећа у себи љепоту и моћ Сазине духовности, Лазареве вјерности непролазним вјечним вриједностима и сласт Милошеве способности жртвовања за велике ствари.

Многи савјетници мислили су да ће силом одвратити народ од те вјере и приволити га да служи „земалскоме царству“, да служи сили и да буде поштеђен од многих патња, а мјесто тога да ужива многе ствари, које му могу дати „власти овога свијета“ — али народ ипак остаде вјеран својој витешкој и мученичкој вјери и вјекови су

на извору наше историске снаге и славе, снабдемо новом снагом и напојимо духом великих предака за даља прегнућа ка општем, заједничком, свестраном добру, миру и благостању. Тим великим циљевима сви смо дужни сложено и мушки корачати без умора и све могуће жртве приносити без жаљења. — **ТО ЈЕ СЛИКА, ТО СМИСАО И ВИДОВДАНСКИХ МОЛИТАВА И ОВАКВЕ ОВОГОДИШЊЕ КОСОВСКЕ СЛАВСКЕ ТРПЕЗЕ.**

Зато и у име тога: **ПОЋИМО СВИ НА ВИДОВДАН НА КОСОВО.** Одазовимо се што бројније и што достојније позиву светога Лазара, и свих палих за благодети које данас њиховом заслугом видимо и уживамо; *одајмо част и славу свима васпитачима наших великих покољења у прошлости, да би ми били њих достојни,*

посвједочили какве је задовољштине дочекао народ за своју чврсту вјеру у Бога и правду. Дочекао је народ своју слободну народну државу и њу сад има да испуњава са светосавским просвјетилачко-културним духом стваралаштва и са видовданским духом жртвовања, од којег ће васјати ова велика народна творевина, пуна светитељства и мучеништва народног, пред којим ће исцезнути све „грдне помрчине“ и сметње народног напретка народне слободе, и народне чежње за истином и правдом.

Народ Сјеверне Далмације који је вјерно чувао косовски завјет, и који је на свом Косову палио кандила и воштанице у својој Лазарици свима који су живили и гинули за правду и слободу доживљују ове године једну огромну историјску задовољштину.

У овој светосавској години наша Лазарица на Далм Косову доживљује ту част да видовданску прославу предводи Његова Светост Патријарх српске светосавске цркве са Преосвећеним Владикама са свих страна наше Отаџбине. То је захвалност и награда народу који је сачувао своју косовску вјеру и свој косовски завјет.

Привредно-културна Матица за Сјеверну Далмацију, која већ годинама пали своју крсну свијећу о Видовдану на Далматинском Косову на челу своје трпезе имаће поред свог почасног претседника Владике Иринеја и Патријарха српске светосавске цркве и „осталу сву господу редом“ који долазе и ове године на Косову у званик народног просвјетитељства и одаости духу нашег народног стваралаштва. Овогодишњи скуп на Косову то је триумф народне мисли, косовске мисли и светосавске мисли.

У том смо знаку побједили — и у том ћемо знаку побједити. И добро дошли сви они, који прилазе са светосавским и косовско-видовданским духом.

Привредно-културна Матица

а они нама поносни.

Најзад, *дођимо да захвалимо Његовој Свештосици Патријарху Српском*, који нас удостоји своје високе посете, моћне молитве и родитељског благослова.

Дођимо да захвалимо и свима Високопреосвећеним Архиепископима и свештенству у пратњи Његове Светости, што се потрудише да нам својим доласком учине част и радост, молећи се Богу са нама за добро свих нас.

Васпитаници и поштоваоци Светога Саве! Држимо се чврсто Видовданских идеала па са косовском свешћу и решеношћу, сви до једнога, сви којима је могуће ове године, у име Бога, — на Косово!

Епископ Далматински **ИРИНЕЈ.**

Чекали смо...

Нема ни једног догађаја, ни једног момента у историјском животу нашем; нема ни једне заносне ни узбудљиве мисли у бићу нашем, у душама нашим, нас Срба, која нас може покренути, узбудити и успламити, која нас може занјети у екстазе најсветијих и најсветлијих осјећања, — ових осјећања за које се живи да се може мрети, и за које се мре да се живот спасава и продужује у млађим појасевима, у потомцима нације наше, — као што има једна једина ријеч, или двије ријечи једна до друге: Видовдан и Косово.

Видовдан и Косово! То су двије ријечи које нас сјећају величине и славе наше у прошлости; оне нас сјећају и снаге наше народне и доживне, и душевне величине и снаге наше. У њима је садржан сав понос наш, „што смо мушки изгубили царство“, онда, када многи други јадски поклекосе. У њима је била садржана и сва нада наша кроз вјекове у нашу животну снагу и енергију, у васкрс наш, у величину нашу у будућности које се никад не одрекосмо. Оне су садржина читавог нашег живота и наше народне сваге; у њима је садржата и сва наша животна снага и енергија, и сва морална величина наша.

Сав наш народ Сјеверне Далмације: и Цетинске Крајине, и Петрова, и Косова Поља, и Котара и Буковице, — народ осветник, ускок и хајдук, носио је увијек у себи живу, косовску мисао, заносио се, напајао и опајао косовском традицијом, чежњу за слободом, сањао о браћи својој оној тамо по Косову, око Скопља. Приврзена и Крушевца, око Прилипа и Окрида града. Пјевао је о Милошу и Марку, о Великом Косовском Мученику Лазару. Заносио се и сањао, али је и чврсто вјеровао да народна величина и свага, да живот и срећа народна није само заносни сан прошлости. Сав окупљен и заузет косовском завјетном мисли, вјером и моралом косовским, он је чврсто вјеровао у бољу будућност народну, у будућност срећнију — велику и славу.

Такву су вјеру вјеровали дједови и праједови наши, том су се мишљу носили и том надом надали. Надали се и чекали.

Надали смо се и чекали с повезаним вјером и ми, садашња већ сиједи генерација, јер наше Косово и наша Лазарица, од освећења њена постаде жарште одакле су искре народне мисли и народних светиња фрцале, различитале се, и од Велебита па до Лазана важиале народна срца ватром косовске мисли и напајале светињом косовског завјета. Сви Срби из Сјеверне Далмације, па и из Дубровника и Босне Которске, а с нама у позније доба и многа браћа Хрвати, сви ми тадашњи Југословени, скупљали смо се на нашем Косову да спроведемо смотру наше националне мисли и окријепимо душе нашим националним вјеровањем; да брат брату пришапнемо — да се може стићи циљу наших народних идеала, и да наша нада није безнадна доклен год крз наше душе зрачи и док с њима влада косовска мисао, — доклен год има и једнога од нас са душом и мишљу том.

Снажна је нада наша била, и вјера тврда у душама нашим. Снажна је била нада, — јер су срца

наша била запојена и напојена великом косовском мисли Кнеза Мученика: — мишљу прегарања и мучеништва за општу ствар народног живота и народне слободе; тврда је била вјера у душама нашим, — јер је душа наша била причешћена светом причести: — капљама крви Кнеза Мученика из путира освешћеног народном црквом напојом.

Сви смо ми тврдо вјеровали и поуздано се надали у васкрс национални, у добру звијезду судбине наше у будућности. Ма да нијесмо знали дана ни часа васкрса нашега, знали смо да чекамо, јер смо вјековима чекали..... и видјели смо да се мисао народна буди, јача, да се снага народна чвршће скупља, осјећали смо да се дан народног васкрса приближава.

Чекали смо да прође пјесничком визијом одређено вријеме; „Бог се драги на Србе рављути...“ Чекали смо у најтврђој вјери да ће то вријеме проћи, и да ће доћи ново вријеме, вријеме Божјег праштања, вријеме народног васкрса и слободе, вријеме оживотворене снаге народних идеала.

Чекали смо то с вјером и у овим данима кад је реалност најмање давала сваке вјери нашој; овда када наши погледи преко Дрине вијесу били оварени ни праћени сјајем блиставог заноса усхићене душе; овда када се у Шумадији драгој била згомила мисао на ослобођење. Али вјера је би била давно потонула кад би своју снагу ослањала само на чврстиву материјалног потпорца.

Чекали смо то с појачаном вјером и с разбукталом надом кад је крмило Шумадије пало у руке Светога Краља, Великога Унука Вождова, Петра Ослободиоца. Осјећали смо тад да у Његовим рукама није само Кормило Шумадије, него и кормило читавог народа, кормило народног живота и народне судбе.

А кад су Петрови бијели Орлови Алксавдром предвођени прешли у несавладивом ослободилачком лету преко Скопља и Приврева, преко Прилива и Охрида, и допрли до двају мора, тада смо сви осјетили да је прошло оно вријеме Божје казне дугог, неодређеног чекања, и да је по пјесничким ријечима клетва с Рода исчезнула; осјетили смо тада да је наступило ново доба — да ба скорог исчекивања и очекивања браће преко Дрине.

Чекали смо — и дочекали смо! Дочекали смо васкрс наш национални, слободу и уједињење све браће наше, свих крајева наших, и слом свих угњетача наших. Дочекали смо и доживјели Југославију, уједињену и цјеловиту — највећи израз свих националних нада наших, чежња младости наше.

Дочелали смо ми, данас просиједа или већ сиједа генерација, генерација која се је с највећом вјером вадала, — да су јој се испуниле наде највећих и најсмјелијих сања: на нашем Косову, у нашој Лазарици са молитвеног олтара Божјег, на уста свештеника цркве народне, пропојала је вахвална молитва Богу свега нашега народа.

И та молитва се понавља сваке године, сваког Видовдана, и придодaje јој се нова; за срећу народну, за велике идеале будућности наше, за наше уловнавање и стапање духовно, за изграђивање наше заједничке мисли Југословенске — за нашу Југославију: сретну и напредну, од Бога чувају, од народа свога

благосивану, а од страних поштовану и чапћену, — и великом етиком Косовског Кнеза Мученика, задовојену.

И ове године ми поклоници Далматинске Косовске Лазарице дочекујемо један значајан Видовдан, велики дан нашег Далматинског Косова, доживљујемо остварење давно сањаног сна. Његова Светост Варнава, високопоштовани и многољубљиви патријарх све српске цркве са одабраном китом епископа долази на наше Далматинско Косово да нас види, да нас благослови и да се с нама упова; да у нашој Лазарици пропоје и отпоје скупа с нама у име свега народа своју и нашу молитвену вахвалу Богу.

Ми смо у нашим пјесмама пјевали и слушали, и у сањама сањали о нашим старим и светим патријарсима и епископима, сарадницима и помагачима наших царева и краљева тамо далеко у Старој Србији, — а ево и наше Косово, овдје на западној народној стражи, на Јадрану, данас је под скиптром патријарха све српске цркве, наследника старих пећских патријарха.

Ми смо заносним нашим сањама и визијама кроз пјесму гледали далеко Охрид, тамо чак на другоме мору, на Јужној стражи нашој, гдје је голоруки Марко мегдан дијелио са страшним Ђемом Брђанином, — а ево дочекујемо да и епископ тога далекога Охрида и Маркова Поплипа, наш чувени бесједник Николај, долази нам у госте на Видовдан на наше Косово.

На овогодишњи Видовдан ми доживљујемо да патријарх све српске цркве са најодабранијим њеним епископима долази у госте нама, нашој Лазарици и Косову, пијелој Северној Далмацији, да с нама заједно принесу помен Великог Косовског Кнезу Мученику и свим косовским и покосовским херојима, свим херојима и борцима за народна велика дјела, — и да у душама нас старије генерације поджегу и оснаже а у млађе душе послју велику завјетну мисао Кнеза Мученика и велику косовску етику,

Чувари и завјетници велике косовске мисли, поклоници Косовске Далматинске Лазарице, и стари и нови! — и они који су кроз дедовије њени ходочасници, и они који ће је ове године први пут посетити! Ми ћемо се и ове године опет на Косову срести, — ове године у највећем броју. Сретњемо се да се поклонимо великој косовској жртви и мисли. Бићемо саучесници приноса молитава Богу на великом народном жртвенику Сјеверне Далмације, у Косовској Лазарици, као што смо бивали и под туђинским ропством, и увијек од нашег ослобођења. Ове године уз патријарха све српске цркве и одабране ките њених епископа.

Никола Манојловић

Одбор за прославу Видовдана на Далм. Косову извјештава, да ће се сва обавјештења давати учесницима у канцеларији Одбора, која ће се за тај дан образовати на Косову.

На јавном мјесту биће сјављено краткаје возова редовних и ванредних, који ће превозити учеснике до Косова.

Пријатељи, ширите „Глас“!

Н а ш и г о с т и

У овом броју „Гласа“ доносимо за наше читаоце биографију: Његове Светости Патријарха Госп. Варнаве и Њег. Преосвештенства Епископа охридско-битолског госп. Др. Николаја. У идућим бројевима нашег листа упознаћемо нашу јавност и са осталих угледним нашим гостима.

Биографија Његове Светости Патријарха Српског Господина Варнаве

Његова Светост Патријарх Господин Варнава рођен је у Плевљима (Херцеговина — Санџак) 29 августа 1880 год. Родитељи: Ђорђе и Крсманја Росић. Крштено име Петар. Школовао се у месту рођења а за Српство значајну Богословско-Учитељску Школу у Приврену свршио је међу прима 1900 год. Више теолошко образовање добио је у Русији, у Петроградској Духовној Академији. Професорски Савет Академије, поред пријављена степена кандидата богословља 1905 год. званично и врло ласкаво се изразио о младом Росићу и издао му нарочиту похвалницу за његову кандидатску писмену студију, која се издвајала својим аналитичким планом и распоредом, пуноћом аргументације и тачним научним опсервацијама.

Као теолог са вишом спремом замонашен је 30 априла 1905 год. у храму Петроградске Духовне Академије. Чин пострижења извршио је Преосвешћени Сергеје (Горковски), тадашњи Ректор Петроградске Д. Академије. Исти је још жив и сада је Нижегородски Митрополит а у исто време и заступник местобљуститеља удове Московске Руске Патријаршије. На постригу млади Росић добио је ново, монашко име Варнава. Ускоро, 6 маја исте године, рукоположен је за јерођакона а потом и за јеромонаха, 5 јуна исте године.

Прво службовање о. Варнаве пада на Цариград, гдје је од 1905—1910 год., провео као свештеник при Српском Посланству а ускоро и као Управник Српске Школе у Цариграду. Делатност његова била је многострука и од надлежних одмах запажена. Бавио се и публицистиком у тадашњем нашем чувеном и значајном „Цариградском Гласнику“. То је било тих година једино српско гласило у Отоманској Царевини. Понајвише се бавио расправљањем верско-црквених, просвјетно-културних и националних питања.

Марта 18 ог 1910 год. Св. Синод Цариградске Патријаршије под претседништвом чувеног Васељенског Патријарха Јоакима III бира младог о. Варнаву и узводи на виши јерархиски степен, за викарног епископа Дебарско-Велешке Епархије. А те исте године 10 ог априла, на Лазареву Суботу, у патријаршиском храму Св. Великомученика Георгија следовала је и хиротонија за епископа са титулом *Главиначки епископ*. Велика је неустрашивост била потребна примити се и бити црквени функционер у тим крајевима под Турцима, нарочито у овим немирним годинама, испуњеним и разноврсним дипломатским експериментима, такозваним реформама и мучким, комитским препадима, насиљима и сталним терором над мирним, незаштићеним становништвом српске народности.

У тако крваво замагљеној и комитским крстарењем зачињеној атмосфери у старој нашој дедовини

дочекао је Преосвешћени Варнава и знамениту 1912 год.: освешћено Косово, а потом и нежељену Брегалницу. Тада је добио и нов задатак: поред старе своје епархијске области да администрира и Битољском, и Охридском а једним делом и Струмичком Епархијом.

За трајања Светског рата стално је био са српском војском. Делио с њом и добро и зло и до краја понео крст целог народа и пастве своје. Године 1916 шаље га краљевска Српска Влада у Петроград. Тамо је родољубиви наш Владика путем штампе, помоћу веза у петроградским црквама, у Харкову и другим градовима стекао својом мисионарском службом неопењиве заслуге за Отаџбину своју Србију.

Послије Руске револуције враћа се на о. Крф а ускоро га видимо и на Солунском фронту. Наставља вршење својих теобних архипастирских дужности све до ослобођења и уједињења. С ослободилачком војском враћа се у Битољ. Али како су Скопљанског Митрополита Вићентија уморили и живог спалили били Бугари, те цела Јужна Србија остала била без свога духовног поглавице, то се Преосвешћеном Варнави дају и поверавају све епархије у Јужној Србији.

Достојно ценећи десетгодишњу ревносту, плодну црквено-административну службу и неуморно патриотско деловање епископа Варнаве Св. Арх. Сабор уједињене Српске Православне Цркве на седници својој од 4/17 новембра 1920 године у Београду бира га и поставља на положај Митрополита Скопљанске Епархије. Тај избор потврђен је Краљевим указом од 17/39 новембра 1920 године, а свечано устоличење новог Митрополита обављено је 18/31 новембра 1920 год. у Скопљу.

На овом положају налази се све до смрти блаженопочившег Патријарха Димитрија. На Лазареву суботу 30 III (12) IV 1930 год. Изборни Сабор бира у Београдској Саборној цркви Митрополита Варнаву за Патријарха Српске Православне Патријаршије, Највиша потврда Краљева одмах је следовала а 31 марта — 13 априла 1930 год. ступа и заузима древно престо Српских Патријарха.

Досадашњи рад Његове Светости Патријарха Варнаве има на себи све одлике неуморног рада на уређењу уједињене Српске Православне Цркве а на бази новог Црквеног Закона и новог Црквеног Устава. Делимично постигнути резултати несумњиво сведоче и пружају поуздану гаранцију, да ће под Његовим моћним руководством на предузетом путу црквеносвештенички живот ускоро стати на своје чврсте ноге и да ће и наша Црква дати од себе све, да помогне народу, да преброди мучну моралну кризу, од које пате и сви остали народи.

За своје незаборавне заслуге на црквеном, културно-просветном и националном пољу рада Његова Светост је одликован највећим орденима: орденом Гроба Господња I степена, Светога Саве I степена, Карађорђевог Звездом IV степена са мачевима, Белог Орла V степена Белог Орла I степена са лентом, Карађорђевог Звездом I степена. А од страних одликовања: орденом Чехословачким Белим Лавом I степена и др.

Прештампано из календара „Црква са 1934 год.“

Његово Преосвештенство госп. Др. НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ
Епископ Охридско-битољски

Рођен у селу Лелићу код Ваљера 1880 год. Свршио шест разреда гимназије и Богословију у Београду 1902 год. Био учитељ и као такав изабран за питомца Светог архијерског сабора. Студирао на старокатоличком факултету у Берну и промовисан за доктора богословља. Потом је студирао на факултету у Кембриџу у Енглеској и промовисан за доктора филозофије. — Вративши се у отаџбину положио је гимназијску матуру. Замонашен је у манастиру Раковици и рукоположен за јеромонаха 1909 године. Као јеромонах отишао у Русију и тамо провео годину дана. Вративши се у отаџбину бива постављен за суплента богословије. За време Светског рата радио је у Енглеској и Америци. За епископа Жичког изабран је и посвећен 1919 год. па је по молби прешао 1920 год. на епархију Охридску. Децембра месеца 1931 год. кад је епархија Охридско-битољска својена постао је епископ епархије Охридско-битољске.

Написао је више богословско-филозофских студија, штампано велики број својих проповеди и од 1932 год. издаје „Мисионарска писма“ у којима расправља са врске тачке гледишта са времене потребе живота.

Преосвећени Владика НИКОЛАЈ је снажан израз оних сила и могућности за високо узлетање на највише врхове савремене мисаоности и проповедничке речитости. Наша ранија народна историска судбина није допустила ни једном сину свом да се дотле успне и да се у тој мјери изрази. Владика НИКОЛАЈ је наш општи велики и знаменит корак напред у многим правцима. Ми се њиме с правом можемо поносити и као Црква и као Нација.

Његова књижевна и проповедничка дела би стајала врло високо, била би на првом месту и у најпросвећенијим народима и у најнапреднијим црквеним заједницама у свету.

Словенска и православна призма кроз коју он, као мислилац — богослов, гледа врховне проблеме живота и смрти чини ретку част и Словенству и његовом Православљу. Дубина до које он понире све више обогаћује душу нашега народа, отвара му све шире хоризонте и снажним замахом и мисли и речи диже наш народни дух до првокласних опажања и видовитих закључака. Његова огромна улога у томе погледу и част коју чини и словенској раси и нашој Цркви још нису ни приближно праведно и достојно оцењени.

Његова појава је у Српску Православну Цркву унела много новог духа, свежине и напредности. Она је, посредно и непосредно, отворила врата многим дотле непознатим и неискоришћеним могућностима. Живнуо је цео организам и Цркве и Нације, јер су обе

дошле до једног ретко јаснога и гласнога весника нових дана и нове судбине. Пренули су се многи успавани и механизирани, јер су у њему, кроз дар што му је Бог дао а он развио, осетили ново струјање силе Божије и сву снагу једнога сина нашега села и нашег сељака. Он је и данас безусловно, на свој начин, вођа наше духовне мисли, главни тумач нашега народног духа и морала, правога смисла наше прошлости и наше улоге у будућности.

Ни Његове небројене заслуге за наш народ у страноме свету још нико није ни приближно изразио и оценио. Томе би се знаменити Владика сигурно први и највише успротивио из своје урођене скромности сељачкога сина. Не умањујући ни мало заслуге осталих заслужних, ми ћемо рећи само ово: да многострука делатност Владике НИКОЛАЈА није прелазила границе Србије и Југославије, наше би међународно име имало и много мању цену и знатно скромније место него што то и слуге премноги наши раскомоћени савременици.

Он први пут долази у Северну Далмацију да служи и проповеда. Одавно смо га чekali и неколико пута се о Видовдану на Косову обазирани неће ли се појавити да га видимо и чујемо и — ево, дочекасмо. Нека је хвала великоме Владици и његовој очинској љубави са којом нас посећује! Нека је хвала и гостољубивом, братском позиву нашега далматинског Владике, који га је сада и четврти пут позвао међу нас, ради нас.

Добро нам дошао!

† Др. Душан Баљак

Др. Душан Баљак није више међу живима. Већ у дубок ј старости преминуо је у Задру, 24 априла о. г. Док ће млађа генерација наша једва што звати о овом нашем знаменитом народном преставнику, дотле међу старијом генерацијом нема у Далмацији Србина, вите међу интелегенцијом у пне једног Далматинца који не зна за име Др. Душава Баљака.

Благопокојни Баљак својим племеном је из Беврсака, а рођен је у Задру где је свој читав живот провео. По занимању био је адвокат, врло уважен као одличан и јак правник. Био је високо културан човек и одличан познавалац страних језика, нарочито талијанскога и њемачкога. Својом маркантном личношћу као политички јавни радник био је јдан од најистакнутијих Срба у Далмацији у читавој предратној периоди.

Послије смрти благопокојног Саве Бјелановића, па све до почетка великога рата, он се уздигао и остао као најважнија политичка личност, и да тачно речемо, као једини истински претставник Срба Сјевер-

не Далмације коме је народ искрено и с једним одушевљеним заносом предавао своје повјерење. Преставник народа као посланик (тада звани заступник) на Земалском сабору у Задру и Царевинском вијећу у Бечу он је високо и с поносом држао барак народа кога је претстављао. Говорник првога реда, једвако добар и сјајан како на нашем, тако на талијанском и на њемачком језику, припадао је у ред првих говорника бечкога парламента, — и био у правом смислу ријечи понос и дика наша. Његови говори у Делгацијама којима је напао босанску политику Аустрије и намјеру њена продирања на Балкан приказују нам једног истинског и одважног народног преставника и политичара ширих погледа.

На наш Видовдан, кога ћемо скоро и ове године прославити, народ се је на Косову сваке године

окупљао око свога вође и првака да чује његову чаробну и животворну ријеч. Ко се од нас, тадашњих саучесника, и данас не сјећа како су нас са заносним одушевљењем опајале и заносиле његове ријечи.

Истина је да благопокојни Др. Баљак није био за ситне посланичке послове, — али зато ми Срби у Далмацији нијесмо имали достојнијег ни часнијег народног преставника изнад њега, једног преставника кога би народ сматрао својим поносом.

Као истински народни преставник, Др. Баљак је умро као сиромаш.

О овој истакнутој личности наше блиске прошлости „Глас“ ће донијети опширан приказ у наредним својим бројевима.

Нека је слава и вјечни покој Др. Душаву Баљаку! — А народна захвалност Срба Сјеверне Далмације пратиће успомену његову!

ПРОГРАМ

Видовданске свечаности

и боравка ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ГОСПОДИНА ВАРНАВЕ у Шибенику за 27 и 28 јуна 1935.

27 јуна.

у 6.40 изјутра долазак у Шибеник возом на обалу. Његову Светост поздравља претседник општине шибеничке и претседник црквене општине.

Са обале литија креће до Саборне цркве у граду. Кратко молепствије. Поздрав Епархиског Архијереја у храму. Из цркве се одлази аутом у Епископску резиденцију.

у 11 сати примање у Епископском Двору.

у 13 сати ручак у Епископском Двору.

у 15 сати излет до манастира Св. Архангела на ријеци Крки, и на повратку одлазак на слапове ријеке Крке.

у 19 сати повратак у Шибеник. Вечериња у Саборном храму. Проповеда Њег. Преосвештенство Епископ охридско-битољски Госп. Др. Николај.

у 21 сати банкет Црквене општине шибеничке у Официрском дому.

— Одмор. —

28 јуна

у 6 сати изјутра полазак посебним возом на Далм. Косово.

у 8 сати Св. Литургија Проповједа Његова Светост Патријарх Српски

у 13 сати ручак П. К. Матице за Сјеверну Далмацију, уз учешће најистакнутијих преставника власти, установа и народа.

Послије подне разговор са народом.

у 17 сати вечерња. Проповједа Њег. Преосв. Епископ охридско-битољски Господин Др. Николај.

у 21 сати вечера у ћелији за Њег. Светост и ГГ. Архијереје. у 22:20 сати одлазак Његове Светости и пратње за Срем. Карловце.

НАШИ ДОПИСИ

Книнско поље, 15 јуна

Славдан ове године свечано је прославлен у Книнском пољу. На та дан сакупило се из околине много народа који је био заветан први Св. Георгија. Служило је шест свештеника на св. литургији, а последије тога била је литија и помен пок. проти Тоди Новаковићу. Овагодинашња прослав. Спасовдана истице и због тога што се је завело да се после св. богослужења народ задржи и даље на Главници, а не како је то бивало прошлих година да чим се сврши литија отиђе свако себи. Овај пут црквена општина приредила је за своје узванике и скромну трпезу на простору иза гробља; видели су се окупљени заједно и свештеници и тежци и грађани. Необично је било драго свима што је за цијело вријеме богослужења, литије и помена био присутан и командант места уважени генерал госп. Сретен Тервић. Он је скупа са народом, присутним грађанима и свештеницима посетио и соколско книнскопољско слетиште, где су соколи на опште задовољство извели неколико лијеких тачака програма. За вријеме ручка свештеник г. Мирко Синбад поздравно је присутно захваљујући се на ода-

зиву. Затим је одржао врло лијепо говор О. Севастијан Јовић парох косовски, наздравивши Краљу Петру II, уз бурно одабравање свих присутних. Патриотски говор одржао је уважени претседник црквене општине г. Сава Дешић, замоливши присутне да се са црквеног збора сјете и депешом поздраве Њег. Преосв. Епископ Др. Иринеј и народни посланик Др. Нико Новаковић. На крају је говорио г. Светозар Биљбија из Шибеника изнијевши у свом говору важност народне интелегенције и замолно присутне да потпомогну акцију око годивања Бачког дома у Шибенику, којој на челу стоји Владика Иринеј. Сви су се присутни одмах одазвали те је у час сакупљено 450.- дина. за Бачки дом. У најбоље расположење народ је напустио Главницу тек када се поведе да вата мркли мрак.

Књићанин.

Printava k vjerska crkvene-kulturne matice za Sev. Dalmaciju: Pavle Zelić
Stampa Novo Starograda - Sibanić
Prestavnik Nikola Sikato,